

Mål C-190/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

26 mars 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberlandesgericht Stuttgart (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

15 januari 2021

Klagande:

PayPal (Europe) S.à.r.l. et Cie, S.C.A.

Motpart:

PQ

Saken i det nationella målet

Internationell behörighet för en domstol i mål där krav riktas mot en betaltjänstleverantör i samband med förbudet hasardspel på internet

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

Följande tolkningsfrågor har hänskjutits i enlighet med artikel 267.1 b och 267.2 FEUF angående tolkningen av artikel 7.1 och 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel Ia-förordningen) till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

1. Ska en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, betraktad separat och tolkad självständigt, anses utgöra en talan som avser avtal enligt artikel 7.1 i Bryssel Ia-förordningen, när den talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden på något sätt konkurrerar med en talan som avser avtal och när avtalet inte behöver tolkas för att kunna avgöra huruvida det föreligger en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden?
2. Om fråga 1 besvaras nekande: I de fall där en betaltjänstleverantör överför elektroniska pengar från en kunds konto till ett hasardspelsföretags mottagarkonto hos samma betaltjänstleverantör och betaltjänstleverantörens samarbete med hasardspelsföretaget anses kunna ge rätt till skadestånd utanför avtalsförhållanden, ska den ort där skadan inträffar i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen anses vara belägen på
 - 2.1 Betaltjänstleverantörens huvudkontor som orten för den elektroniska betalningen?
 - 2.2 Den ort där betaltjänstleverantören till följd av transaktionen (förutsatt att transaktionen är lagenlig) har rätt till ersättning för utgifter från den kund som har lämnat betalningsordern?
 - 2.3 Den ort där den kund som har lämnat betalningsordern har sin hemvist?
 - 2.4 Den ort där kundens bankkonto, till vilket betaltjänstleverantören kan få tillgång genom en fullmakt avseende autogiro för att kreditera kontot för elektroniska pengar, finns?
 - 2.5 Den ort där de pengar som betaltjänstleverantören överfört till spelarens spelkonto hos spelbolagen förloras i samband med hasardspel, det vill säga spelbolagets huvudkontor?
 - 2.6 Den ort där kunden ägnar sig åt förbjudet hasardspel (förutsatt att spelplatsen även är kundens hemvist)?
 - 2.7 Ingen av dessa orter?
 - 2.8 För det fall att fråga 2.2 besvaras jakande och den relevanta orten är den ort där transaktionen ger betaltjänstleverantören rätt till ersättning för utgifter gentemot kunden: Var uppkommer rätten till ersättning gentemot den kund som lämnat betalningsordern? Kan uppfyllelseorten för betaltjänstavtalet eller galdenärens hemvist beaktas vid bedömningen av var skyldigheten ska uppfyllas?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på

privaträttens område (EUT L 351, 2012) (nedan kallad Bryssel Ia-förordningen), särskilt artikel 7.1 och 7.2

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (EUT L 199, 2007, s. 40) (nedan kallad Rom II-förordningen), artikel 4.1

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG (EUT L 337, 2015, s. 35)

Anförda nationella bestämmelser

Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen) (nedan kallad BGB), 823 § punkt 2

Staatsvertrag zum Glücksspielwesen in Deutschland (statsfördraget avseende hasardspel i Tyskland) (nedan kallat hasardspelsfördraget), 4 § punkt 1

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i målet vid den nationella domstolen

- 1 PQ har sin hemvist i Tyskland och har yrkat att PayPal ska återbetala ett belopp på totalt 9 662,23 euro som PayPal överfört på uppdrag av PQ under perioden 23 juni 2017 - 15 augusti 2017 till olika hasardspelsaktörer på internet etablerade i Malta och Gibraltar.
- 2 PayPal har sitt huvudkontor i Luxemburg och erbjuder betaltjänster via internet. PayPal gjorde betalningar på uppdrag av PQ. PayPal debiterade pengar från det konto som PQ hade öppnat hos en bank i Aalen (delstaten Baden-Württemberg, Tyskland), i de fall det överförda beloppet översteg det belopp som fanns på PQ:s konto för elektroniska pengar hos PayPal.
- 3 Vad gäller förhållandet mellan hasardspelsaktörerna och PQ i egenskap av spelare, ska spelkontot hos hasardspelsaktörerna alltid krediteras innan kontot kan användas för spel. Spelkontot krediteras varje gång PayPal utför en transaktion på uppdrag av PQ. PayPal hade ingått så kallade ”godtagandeavtal” med hasardspelsaktörerna i egenskap av betalningsmottagare. I avtalen angavs att betalningarna skulle tas emot via PayPals betaltjänst.
- 4 PQ hade redan sedan många år tillbaka ett affärskonto hos PayPal. PQ hade använt kontot för att bedriva sin verksamhet som distributör av multimedietillbehör och gjort betalningar som uppgått till cirka 3,6 miljoner US-dollar. PayPals användarvillkor i parternas avtal innehåller en klausul om icke-

exklusiv domstols behörighet till förmån för engelska domstolar och ett lagval till förmån för England och Wales.

- 5 Efter det sista av de omtvistade online-hasardspelen krävde PQ från PayPal i mitten av augusti 2017 återbetalning av det belopp på 9 662,23 euro som PayPal hade överfört till hasardspelsaktörerna. PQ:s krav grundar sig inte längre på ett avtalsbrott, utan på 823 § punkt 2 BGB, enligt vilken skyldigheten att ersätta den uppkomna skadan åligger ”den som åsidosätter en lag som har till syfte att skydda någon annans intressen”. Enligt PQ utgör 4 § punkt 1 i hasardspelsfördraget en sådan ”lag” i den mening som avses i 823 § punkt 2 BGB. Bestämmelsen har följande lydelse: ”Offentliga hasardspel får endast anordnas eller förmedlas med tillstånd från de behöriga myndigheterna i respektive delstat. Det är förbjudet att anordna eller förmedla sådana spel utan detta tillstånd (olagliga hasardspel) och att förmedla betalningar för olagliga hasardspel”. Enligt hasardspelsfördraget är offentliga hasardspel i princip förbjudna.
- 6 Vi den tidpunkt PQ deltog i spelen gällde hasardspelsfördraget inte i delstaten Schleswig-Holstein (Tyskland). Innan PayPal ingick godtagandeavtalen med hasardspelsaktörerna hade aktörerna försäkrat PayPal om att de hade tillstånd att erbjuda hasardspel på internet i delstaten Schleswig-Holstein. Såväl PQ:s hemvist som PQ:s bankkonto, som PayPal hade tillgång till för att kreditera kontot för elektroniska pengar, fanns i delstaten Baden-Württemberg.
- 7 Landgericht Ulm (Tyskland) biföll talan i första instans och förpliktade PayPal att betala beloppet. Härvidlag utgick Landgericht Ulm från att den var behörig att pröva talan i enlighet med artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen. Denna domstol är emellertid endast behörig för att pröva PQ:s anspråk som grundar sig på en skada utanför avtalsförhållanden som PayPal förorsakat. De tyska domstolarna är inte behöriga för att pröva anspråk som avser avtalet.
- 8 PayPal har i sitt överklagande bland annat gjort gällande att de tyska domstolarna saknar internationell behörighet att pröva talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 9 Svaret på tolkningsfrågorna beror inte enbart på huruvida talan omfattas av de tyska domstolarnas internationella behörighet, utan även indirekt på tillämplig lag. Om den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen anses ligga i Tyskland, blir även den tyska utomobligatoriska skadeståndsrätten av avgörande betydelse i enlighet med artikel 4.2 i Rom II-förordningen. När det gäller tolkningen av Bryssel Ia-förordningen kan det emellertid inte vara fråga om en så kallad *acte clair*.

De tyska domstolarnas behörighet enligt artikel 18.1 eller artikel 7.1 i Bryssel Ia-förordningen

- 10 Det aktuella målet skiljer sig från de mål om betaltjänster i samband med hasardspel som de tyska domstolarna hittills har avgjort, på så sätt att de tyska domstolarna inte är behöriga att pröva konsumenttvisten. Det förefaller som om ramavtalet i den mening som avses i artikel 4.21 i direktiv 2015/2366, och inte de enskilda betalningsordrarna, är av avgörande betydelse för att besvara frågan huruvida avtalet ingåtts för ändamål som kan anses ligga utanför PQ:s yrkes- eller affärsverksamhet, vilket utgör ett villkor enligt artikel 17.1 i Bryssel Ia-förordningen. Enligt denna bestämmelse är det relevanta ramavtalet ”ett betaltjänstavtal som reglerar det kommande genomförandet av enskilda och successiva betalningstransaktioner och som kan innehålla skyldigheter och villkor för att öppna ett betalkonto”. Avtalet innehåller parternas rättigheter och skyldigheter. Genom att ge en viss order specificerar betalningsgivaren endast vilken betalning betaltjänstleverantören ska utföra i det enskilda fallet.
- 11 För att delta i de aktuella hasardspelen använde PQ det affärskonto som han hade skapat hos PayPal. På kontot satte han in mer än 3,6 miljoner US-dollar som härrörde från hans yrkesverksamhet, vilket innebär att yrkesverksamheten i sin helhet inte är av underordnad betydelse. Den hänskjutande domstolen anser därför att PQ inte kan betraktas som konsument i den mening som avses i artikel 17.1 i Bryssel Ia-förordningen vad gäller betaltjänstavtalet, vilket innebär att de tyska domstolarna inte kan vara behöriga med stöd av artikel 18.1 jämförd med artikel 17.1 c i förordningen, även om de enskilda överföringar från affärskontot som PQ beordrat för hasardspelen inte specifikt kunde hänföras till hans yrkesverksamhet.
- 12 De tyska domstolarna är inte heller behöriga enligt artikel 7.1 i Bryssel Ia-förordningen. PayPals aktuella betaltjänster utgör tjänster i den mening som avses i artikel 7.1 b i förordningen. Enligt denna bestämmelse är uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser ”den ort i en medlemsstat där enligt avtalet tjänsterna har eller skulle ha utförts”. Det viktiga i detta avseende är kärnan för verksamheten, som, även i fråga om online-tjänster, i princip bedrivs på den ort där tjänsteleverantörens huvudkontor, i förevarande fall Luxemburg. De tyska domstolarnas internationella behörighet kan följaktligen eventuellt grunda sig på behörigheten utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen.

De tyska domstolarnas behörighet enligt artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen

- 13 Enligt fast rättspraxis avser uttrycket ”den ort där skadan inträffade eller kan inträffa” i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen både den ort där skadan uppkom (”Erfolgsort” på tyska) och den ort där den händelse ägt rum som förorsakat skadan (”Handlungsort” på tyska), vilket medför att talan kan väckas mot svaranden vid domstolen på den av dessa två orter som käranden väljer (se, framför allt, dom av den 30 november 1976, Bier, ”Mines de potasse d’Alsace“,

21/76, EU:C:1976:166, se, även, dom av den 28 januari 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

- 14 Enligt den hänskjutande domstolen är den ort där den händelse ägt rum som förorsakat skadan inte belägen i Tyskland, utan vid PayPals huvudkontor i Luxemburg. Därför är syftet med tolkningsfrågorna att närmare undersöka var skadan utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen inträffade (fråga 2), samt hur domstols behörighet att pröva en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden tidigare förhållit sig till domstols behörighet att pröva en talan som avser avtal enligt artikel 7.1 i förordningen (fråga 1).

Fråga 1 Hur domstols behörighet att pröva en talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden enligt artikel 7.2 förhåller sig till domstols behörighet att pröva en talan som avser avtal enligt artikel 7.1 i Bryssel Ia-förordningen

- 15 Begreppet ”talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden” i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen ska tolkas självständigt (dom av den 27 september 1988, Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, punkterna 14 och 16). Bestämmelsen omfattar varje talan som syftar till att gentemot svaranden göra gällande ett ansvar som inte är hänförligt till ett avtal i den mening som avses i artikel 7.1 (dom av den 27 september 1988, Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, punkt 17, dom av den 13 mars 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 20, och dom av den 12 september 2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, punkt 19). I anledning av den negativa egenskapen att talan inte är hänförligt till ett avtal, uppkommer frågan om förhållandet till domstols behörighet att pröva en talan som avser avtal.
- 16 Medan det i fast rättspraxis har slagits fast att krav som avser avtal inte kan framställas vid den domstol som är behörig att pröva talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden (se, framför allt, dom av den 27 september 1988, Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459), har det däremot ännu inte klargjorts huruvida utomobligatoriska skadeståndskrav får framställas vid den domstol som är behörig att pröva talan som avser avtal, samt i vilken utsträckning krav som, i avsaknad av ett parallellt krav som avser avtal, ska kvalificeras som utomobligatoriska sådana på grund av att de konkurrerar med ett krav som avser avtal eller, till och med själva, utgör krav som avser avtal.
- 17 EU-domstolen har slagit fast att ett utomobligatoriskt krav ska kvalificeras som ett krav som avser avtal i den mening som avses i artikel 7.1 i Bryssel Ia-förordningen när ”det visar sig absolut nödvändigt att tolka avtalet ... för att fastställa huruvida de[t] ... påtalade agerande[t] ... är rättsenligt eller inte” (dom av den 13 mars 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 25). Om rätten till skadestånd utanför avtalsförhållanden förutsätter att det föreligger ett avtalsbrott, ska den således åberopas vid den domstol som är behörig att pröva talan som avser avtal, och inte vid den domstol som är behörig att pröva talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden.

- 18 Frågan är hur, i en sådan situation som den nu aktuella, företrädet för den domstol som har behörighet att pröva talan som avser avtal ska bedömas. Man kan föreställa sig att bedömningen kan vara generös, på så sätt att samtliga krav som grundar sig på ett lagstadgat, påtalat agerande som är identiskt med ett påtalat åsidosättande av en avtalsförpliktelse alltid ska anses utgöra krav som avser avtal. Härav kan följa att även de fall där krav som avser avtal respektive skadestånd utanför avtalsförhållanden endast konkurrerar med varandra omfattas. I det nationella målet kan talan därför inte väckas vid den domstol som är behörig att pröva talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, eftersom det påtalade agerandet mot PayPal även skulle kunna utgöra ett avtalsbrott, oberoende av huruvida ett avtalsbrott har åberopats eller ej och huruvida det är en förutsättning för att en skadeståndgrundande handling ska anses rättsstridig (avseende en sådan ”maximalistisk tolkning” av domen Brogsitter, som generaladvokat Saugmandsgaard Øe inte instämt i och därvid framfört övertygande argument, se generaladvokat Saugmandsgaard Øes förslag till avgörande av den 10 september 2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:688, punkterna 69, 74 och följande punkter).
- 19 Den hänskjutande domstolen tolkar EU-domstolens praxis snarare restriktivt (generaladvokat Saugmandsgaard Øe kallar den för en ”minimalistisk tolkning” av domen Brogsitter i sitt förslag till avgörande i mål C-59/19, punkt 70), det vill säga att det ska visa sig absolut nödvändigt att tolka avtalet för att fastställa huruvida det påtalade agerandet är rättsenligt. Så är inte fallet när kraven enbart konkurrerar med varandra. I sådant fall kan rätten till skadestånd utanför avtalsförhållanden åberopas, även om avtalet av någon anledning ska ogiltigförklaras.
- 20 Enligt denna tolkning, som förespråkas av den hänskjutande domstolen, ska den domstol som är behörig att pröva talan som avser avtal endast ha företräde i sådana situationer där den påtalade skadeståndgrundande handlingen i själva verket följer av ett avtalsbrott. Den hänskjutande domstolens tolkning bekräftas bland annat av EU-domstolens senaste praxis (dom av den 24 november 2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, punkterna 33–38).

Fråga 2 Orten där skadan utanför avtalsförhållanden i den mening som avses i artikel 7.2 i Bryssel Ia-förordningen inträffade

- 21 Det är inte lätt att förutse var skadan utanför avtalsförhållanden kommer att inträffa när det rör sig om rena förmögenhetsskador, om man vill undvika att generalisera behörighet för domstolarna i den stat där käranden har sin hemvist (*forum actoris*). När det rör sig om rena förmögenhetsskador kan det förväntas att man i princip använder som utgångspunkt den ort där den skadelidande har sin hemvist och huvuddelen av sin förmögenhet. Härav kan emellertid följa att domstolen på den ort där den skadelidande har sin hemvist nästan alltid blir behörig, vilket kan strida mot behörighetsgrunderna i Bryssel Ia-förordningen. EU-domstolen har i sin praxis försökt undvika en sådan situation och godtagit kärandens hemvist eller den ort där denne har sitt allmänna bankkonto som ort där

skadan utanför avtalsförhållanden inträffat, i alla fall med beaktande av ytterligare omständigheter (dom av den 16 juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkterna 35 och 38, och dom av den 12 september 2018, Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, punkterna 28 och 30). Mot bakgrund av vad som anförts ovan kan olika orter där skadan inträffat bli aktuella i förevarande mål.

Fråga 2.1 Betaltjänstleverantörens huvudkontor som orten för den elektroniska betalningen?

- 22 För det första är det inte omöjligt att vid betalningsförmedling utgå från att den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat är den ort där den skadelidandes elektroniska konto debiteras genom penningöverföring och där ett annat konto hos samma betaltjänstleverantör krediteras. I förevarande fall skulle orten vara PayPals huvudkontor i Luxemburg. Den hänskjutande domstolen anser härvidlag att det av den omständigheten att kontot för elektroniska pengar inte är ett traditionellt bankkonto på vilket placeringar finns inte kan utläsas att ingen förmögenhetsförlust kan uppkomma på kontot för elektroniska pengar.

Fråga 2.2 Den ort där transaktionen ger betaltjänstleverantören rätt till ersättning för utgifter gentemot kunden?

- 23 Det är även möjligt att, med hänvisning till målet Universal Music som nämns ovan, utgå från den ort där kunden är betalningsskyldig. Härigenom kan den skyldighet som följer av betalningstransaktionen få ökad betydelse. Betaltjänstleverantörens rätt till ersättning för utgifter föreskrivs såväl i tysk som i engelsk rätt. Engelsk rätt är tillämplig på parternas avtal på grund av deras lagval. I förevarande fall är det emellertid inte enkelt att fastställa orten för PayPals anspråk (se, i detta avseende, fråga 2.8).

Fråga 2.3 Den ort där kunden har sin hemvist?

- 24 Vid rena förmögenhetsskador kan man använda som utgångspunkt den ort där den skadelidande har sin hemvist och huvuddelen av sin förmögenhet för att fastställa den ort där skadan utanför avtalsförhållanden har inträffat. Såsom redan påpekats ovan kan detta emellertid i princip leda till att den domstol på den ort där kändanden har sin hemvist alltid blir behörig, vilket kan strida mot behörighetsgrunderna i Bryssel Ia-förordningen. I förevarande fall skulle PQ:s hemvist kunna beaktas tillsammans med en rad andra omständigheter, såsom den ort där hasardspelet på internet ägde rum (se, i detta avseende, fråga 2.6).

Fråga 2.4 Den ort där kundens bankkonto finns?

- 25 PayPal hade, på grund av sin fullmakt avseende autogiro, tillgång till PQ:s transaktionskonto hos en bank i Aalen. Även om detta konto, på grund av fullmakten avseende autogiro, har en närmare koppling till elektroniska

betalningar än övriga allmänna bankkonton, förefaller anknytningen till den ort där kontot finns emellertid relativt slumpmässig. I förevarande fall utgjorde dessutom kontot, utöver de olika kreditkortet, endast ett utav flera betalningskällor för att kreditera kontot för elektroniska pengar (se, beträffande detta argument, dom av den 16 juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 38).

Fråga 2.5 Den ort där pengar förloras i samband med hasardspel, det vill säga spelbolagets huvudkontor?

- 26 Den omständigheten att PQ:s skada förverkligades och hans förmögenhet oåterkalleligen minskades först då han förlorade pengar kan tala för att det finns en anknytning till den ort där de satsade pengarna gick förlorade, nämligen på PQ:s spelkonto hos hasardspelsaktörerna på internet som är etablerade på Malta och Gibraltar. Även efter det att PayPal hade gjort en överföring från PQ:s konto för elektroniska pengar till spelkontona, kunde han teoretiskt sett fortfarande erhålla spelvinst. En sådan vinst var utesluten först efter det att han därefter förlorade hela sin insats. Den omständigheten att hasardspelsaktörerna råkar vara etablerade i Malta eller Gibraltar talar emellertid emot att den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat i rättsförhållandet mellan parterna är spelbolagets huvudkontor.

Fråga 2.6 Den ort där kunden ägnar sig åt det förbjudna spelet?

- 27 Det föreligger ett särskilt nära samband med parternas förhållande om man, i de fall som avser betalningsförmedling, utgår från att den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat är den ort där betaltjänstleverantörens kund faktiskt ägnar sig åt det förbjudna hasardspelet på internet, det vill säga där kunden fysiskt befinner sig när han eller hon spelar. Fördelen med en sådan ort är dessutom att det dras en parallell till det territoriella tillämpningsområdet för de bestämmelser som kan åsidosättas. Om PQ hade spelat i Schleswig-Holstein eller i ett annat land utanför Tyskland som inte föreskriver något liknande förbud mot hasardspel, hade varken spelet eller den betalningsförmedling som i förevarande fall lagts PayPal till last varit förbjudna.

Fråga 2.7 Ingen av dessa orter?

- 28 Generaladvokat Szpunar har framfört beaktansvärda argument för att det vid vissa direkta förmögenhetsskador inte kan göras någon distinktion mellan den ort där den händelse ägt rum som förorsakat skadan och den ort där skadan inträffat (förslag till avgörande av den 10 mars 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 38). Den praxis som EU-domstolen har utvecklat i mer 40 år och som går ut på att käranden får välja vilken domstol som får pröva talan som avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, nämligen antingen den domstol som är behörig på den ort där skadan inträffat eller den domstol som är behörig på den ort där händelse ägt rum som förorsakat skadan

(se, framför allt, dom av den 30 november 1976, Bier, ”Mines de potasse d’Alsace“, 21/76, EU:C:1976:166), har inte utvidgats till att även omfatta direkta förmögenhetsskador och syftar säkerligen inte till att lägga ytterligare undantag från principen att talan ska väckas där svaranden har hemvist till de undantag som föreskrivs i artikel 4 i Bryssel Ia-förordningen (eller Brysselkonventionen som då var i kraft). Snarare motiveras möjligheten för käranden att välja av ”behovet av att hålla sig så nära tvistens faktiska omständigheter som möjligt och utse den domstol som är bäst lämpad att avgöra målet och således genomföra processen på ett ändamålsenligt sätt, till exempel genom att samla in bevisning och höra vittnen” (förslag till avgörande av generaladvokat Szpunar av den 10 mars 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 39). I och med att det, i de fall som rör direkta förmögenhetsskador, är svårt att uppnå detta syfte genom att fastställa den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat, uppkommer frågan huruvida det inte bättre tjänar rättssäkerhetsintresset om allmän och särskild behörighet avgörs med utgångspunkt i den ort där den skadegörande händelsen inträffat.

Fråga 2.8 Den ort där betaltjänstleverantören begär ersättning från kunden, för det fall att fråga 2.2 besvaras jakande

- 29 Om fråga 2.2 besvaras jakande, vilket innebär att man ska utgå från den ort där kunden är betalningsskyldig på grund av att betaltjänstleverantören har riktat anspråk mot denne, kvarstår det att på ett eller annat sätt avgöra var anspråket har uppkommit. Härvidlag kan man tillämpa två olika angreppssätt.
- 30 För det första kan orten fastställas på grundval av uppfyllelseorten enligt avtalet. I och med att det i unionsrätten föreskrivs att uppfyllelseorten för utförande av tjänster enligt artikel 7.1 b i Bryssel Ia-förordningen ska fastställas på ett specifikt sätt, kan det vara lämpligt att även använda denna uppfyllelseort, som utgör utgångspunkten för alla avtalsförpliktelser, för att fastställa den ort där skadan utanför avtalsförhållanden inträffat för motsvarande ”förpliktelsebrott”. I förevarande fall är uppfyllelseorten den ort där tjänsten faktiskt utförs enligt betaltjänstavtalet, och därmed PayPals huvudkontor i Luxemburg.
- 31 Annars kan man försöka fastställa var det enskilda kravet som riktas mot den skadelidande på grund av det påtalade agerandet. Om det enskilda kravet betraktas som en del av borgenärens tillgångar, är kravet vanligtvis och i olika sammanhang (exempelvis vid utmätning) beläget där gäldenären har sin hemvist.

Slutsats

- 32 I och med att den ort där skadan inträffat, som ska särskiljas från den ort där den händelse ägt rum som förorsakat skadan, även ska fastställas för direkta förmögenhetsskador, förespråkar den hänskjutande domstolen att, när det rör sig om en påstådd betalningsförmedling som avser förbjudet hasardspel på internet, i första hand fastställa den ort där skadan inträffat som spelorten, eftersom denna ort sammanfaller med den skadelidandes hemvist och, i andra hand, som den ort

där betalningsförmedlingen medför att beloppet dras från den skadelidandes konto för elektroniska pengar, det vill säga på den ort där betaltjänstleverantören har sitt huvudkontor som den ort där överföringen sker.

ARBETSDOKUMENT